

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Blijf asociale op hun gedrag aanspreken. Waarom? Daarom!

Mommers, L.

Citation

Mommers, L. (2008). Blijf asociale op hun gedrag aanspreken. *Waarom? Daarom!*. *Trouw*, 9-9. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/13089>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/13089>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Blijf asociaal op hun gedrag aanspreken. Waarom? Daarom!

Laurens Mommers

universitair hoofddocent aan
eLaw@Leiden Universiteit Leiden

De anti-autoritaire traditie in Nederland heeft z'n ideologische inhoud en relevantie voor een belangrijk deel verloren, en is tot plaag verworden, met als voorlopig dieptepunt het belagen van ambulancepersoneel vorige week in Amsterdam. Het massale vertoon van 'demonstratieve autonomie' in het openbare leven maakt dat de meest elementaire regels niet meer worden nageleefd. Deugdelijke regels moeten echter gewoon gehoorzaamd worden, en discussie daarover is ongepast en ongewenst.

Wie een uurtje doorbrengt in een Nederlandse trein, op een forumsite op internet, of een 'reality tv'-programma over parkeerwachters bekijkt, maakt kennis met een belangrijk kenmerk van de Nederlandse volksaard: we houden niet van fatsoensregels in de openbare ruimte. Jong en oud getuigt van 'demonstratieve autonomie': de vermeende vrijheid om de vrijheden van anderen te negeren ten faveure van het eigen welbevinden.

De meeste regels zijn democratisch tot stand gekomen, langs een formele procedure en op inhoudelijke gronden. Zo is het aanhouden van een vaste rijrichting bijzonder verdienstelijk bij het voorkomen van ongelukken. Andere regels, zoals de 'huisregels' van NS, zijn simpelweg vanuit hun effectiviteit inhoudelijk te rechtvaardigen. Een trein kan nu eenmaal sneller verder rijden als de uitstappers niet om een blokkade van instappers heen hoeven.

Wie zich niet aan de regel houdt, dient zich te verantwoorden. Niet vanuit de redenering achter demonstratieve autonomie, namelijk 'ik doe waar ik zelf zin in heb', maar vanuit de wetenschap dat wanneer

een regel wordt overtreden daar een goede reden voor nodig is.

Vaak wordt de legitimiteit van de regel in de discussie niet eens in twijfel getrokken. Het beroep op naleving is simpelweg een aantasting van de demonstratieve autonomie van de persoon in kwestie. Zoals het meisje dat, nadat ik haar drie keer gevraagd had het zeer hoge volume van haar walkman te dempen, riposteerde: 'Ik heb ook rechten hoor'.

De regel buiten beschouwing laten en direct het eigen belang tegenover dat van de aangesprokene plaatsen, is dan ook een vaak gebruikte tactiek. De knul in de trein, die ik verzocht om zijn walkman zachter te zetten vanwege de overlast die hij veroorzaakte, repliceerde met: 'Ach, daar ga je toch niet dood aan man'. Maar het ontbreken van een dodelijke afloop is natuurlijk geen criterium voor het nut van bepaalde regels, en de plicht om ze na te leven.

Is er een manier om de publieke ruimte in Nederland te heroveren op de demonstratief-autonomen? Misschien. De demonstratieve autonomie ter sprake brengen en de bewijlast omkeren, zal in de metro op zaterdagavond doorgaans niet erg veel zin hebben. Teruggrijpen op de categorische imperatief van Kant is ook al geen optie, wanneer je tegenligger met hoge snelheid tegen de rijrichting op je af rijdt.

Toch helpt massaal aanspreken van anderen op hun gedrag wél, maar gebeurt het voorsnog veel te weinig. Daarbij past het in veel gevallen elke discussie simpelweg te elimineren. De gemeente Rotterdam en burgemeester Cohen van Amsterdam wijzen hierin de juiste weg. Rotterdam doet dat met de slogan: 'Rotterdam MOET schoon, heel en veilig! Waarom??? Daarom!!!', en Cohen met zijn niet mis te verstane uitspraak: 'Je blijft met je poten van het personeel van de overheid af'.